

SZIF

newsletter

číslo 1 | 2019

rozhovor:

Petr Boček, Unhošť

Kořeny stromů a lidí

Mléku zdar!

Excelsior P5

Kvalitní potraviny

Ve stručnosti

Vážení čtenáři,

v prvním vydání dvouměsíčníku Newsletter SZIF roku 2019 možná mnoho z vás postřehne změnu. Řazení článků a struktura časopisu zůstává stejná, ale celková úprava se mění. V loňském roce jsme se zúčastnili soutěže newsletterů Zlatý středník. Odborná porota ocenila obsahovou a jazykovou stránku média, vyváženost vážných a odlehčených témat a také čtivost článků. Zároveň nám doporučila změny grafické podoby. Něco podobného jsme na začátek roku sami plánovali, a tak věříme, že v nové úpravě si časopis otevřete s ještě větší chutí.

V rozhovoru se tentokrát podělí o své bohaté zkušenosti lesního hospodáře pan Boček z Unhoště. Patří mezi zhruba 26 % drobných vlastníků lesa u nás. Přináší mu vlastnictví víc starostí, nebo spíš radostí? Dozvíte se také, jak dlouho již běží projekt Mléko do škol a co o něm soudí školy a rodiče žáků, počtete si o historickém motorovém pluhu Excelsior, zjistíte novinky ze světa kvalitních potravin a nechybějí ani zprávy Ve stručnosti.

Příjemné počtení.

Pavel Klempera
šéfredaktor

03

rozhovor: Petr Boček, Unhošť

06

Kořeny stromů a lidí

07

Mléku zdar!

09

Excelsior P5

10

Kvalitní potraviny

10, 11, 12

Ve stručnosti

EKOLOGIE BY SE MĚLA UČIT VE ŠKOLÁCH

Za Petrem Bočkem jsme se vydali do Unhoště. Je zde lesníkem, ale kromě obecních lesů se stará i o své vlastní. Přijali jsme pozvání na místa, kde žije lesní společenství, jež to má v poslední době v našem světě velmi komplikované. Se svými přáteli – stromy – nás seznámil a stal se v podstatě jejich mluvčím.

Soukromí vlastníci se podílejí na péči o lesy ČR 26 procenty. Proto si myslíme, že v životě a práci Petra Bočka se mnoho lidí najde a pozná. Přáli bychom si, aby většina z nich přemýšlela o světě kolem nás jako on. Aby jim záleželo na tom, jak se posouvat vpřed i za ztížených podmínek, i když tato činnost může v současné době připomínat Quijotův boj s větrnými mlýny.

Jaká byla vaše cesta k ochraně lesa, k zájmu o životní prostředí?

Přes včely. Začal jsem včelařit ve čtrnácti, byl jsem do toho nadšený. Psal jsem si denně do kalendáře úhrn srážek, kdy jsem vytočil med. Dodnes si pamatuju, že 15. dubna 1979 jsem zvedal medníky, to bylo dobré jaro. Opustil jsem včely, až když jsem začal dělat hajného, protože v době, kdy mají včelaři nejvíc napilno, hajní sázejí a mají práci v lese. Nedalo se to stíhat. Včely jsem předal bratranci. Tehdy nebyla varroáza ani další nemoci

včel. Svět se mění. Možná brzo půjdeme do lesa, kde nebudou stromy, jen křoví, nějaký ten habr a pár bříz. Nerad to říkám.

Sucho hrozí všude, ale kolem Unhoště je to specifické...

Kromě světově působících, obecných změn klimatu, máme i lokální příčiny, proč je zde málo srážek. Za prvé zde vede síť dálnic, která se rozpaluje. Za druhé – ruzyňské letiště s sebou nese hodně betonových ploch. Turbulence ohří-

vají vzduch ještě víc. Třetím velkým důvodem je to, že kolem Unhoště, v Hostivicích a v Jenči, je rozsáhlá aglomerace skladových hal, která také sálá. Zneklidňující je, že velké nádrže, které jsou u skladů povinně postaveny, aby sbíraly dešťovou vodu, jsou prázdné. Vliv toho všeho na krajinu je dalekosáhlý. Nad rozpáleným územím neprší, mraky kondenzují jinde. Avšak klimatickým změnám musíme čelit v celé Evropě.

Se suchem souvisí šíření kůrovce...

Ano. U nás to platí, vzhledem k okolnostem, dvojnásob. Jediná obrana stromu je ta, že má mizu. Pokud brouk udělá do kůry díрку, aby nakladl vajíčka, strom ho zaleje mizou a brouk se utopí. Nemůže v množení pokračovat. Ale kvůli suchu strom mizu nemá. Samičku nic nezastaví, naklade asi 20 vajíček, z toho asi 10 samiček, vzniká sesterské a dceřiné pokolení a tak to jde geometrickou řadou. Před osmi

lety jsem tu měl kontrolu z České inspekce životního prostředí. Cituji ze zápisu komise: „Vzhledem k minimálnímu zastoupení souvislejších smrkových porostů zde nebyly v posledních třech letech prováděny žádné zásahy proti kalamitnímu podkornímu hmyzu... Během kontroly samé nebyl

zjištěn výskyt kůrovcových souší.“ Vlaha totiž v lese byla. Poslední srážky spadlé v normálu byly v roce 1992. Od té doby to jde výkyvově. Loňské měření potvrdilo, že od 1. dubna do posledního října spadlo 80 milimetrů srážek. Za osm měsíců je to strašně málo.

Jak je to u vás s nábo-rem lidí na lesní práci?

Lesy České republiky změnil administrativní systém, nyní se na práci v lese musí najímat lidé externě. Dnes nám údajně chybí 4 tisíce dřevorubců a traktoristů. 15 tisíc lidí chybí v dopravě dřeva. Právě teď řešíme v městských lesích problém, hledáme firmu na lesní práci. Hlásí se jich čím dál méně. Lidi, kteří tu dělali, odešli „za lepším“. Ubývají, dnes nevidíte dřevorubce pod 50 let.

Jaká opatření děláte ve vlastním lese?

Čerpal jsem dotace od SZIF na zalesnění orné půdy. Dnes na tom místě bohužel borovice žloutnou, některá místa je třeba vyřezat. A znovu sázet. Osvědčuje se mi jedle obrovská. A tradiční duby a buky. Ani náš národní strom, lípa, není špatná. Dnes už dokonce doufám, že mi tam nalítne nějaká ta bříza. I ekonomicky je dobrá, dnes dostanu za břízu 1 200 korun za kubík, ale za smrk bohužel jen 900. V lese je třeba pracovat s vizí na desítky let. Když odumře bříza,

podpoří buk, který je u nás tradiční. Není nutné utrácet za péči, „bříza se stará“. Až za desítky let, když spodní patro listnáčů vzroste, je možné břízu opatrně vyřezat. Na Unhošťsku máme tři čtvrtiny jehličnanů, to je obraz českých lesů obecně. Mělo by to být obráceně. Jestli nechceme jen čekat na déšť, musíme v lese budovat vodní nádrže, obnovovat zdroje. Pomáhat pramenům nebo tvořit cisterny v místech, kam voda stéká ze svahů.

Myslíte tím jen tu „malou“, nebo i tu „velkou“ vodu v podobě přehrad a jezer?

Každou. Je nutné tvořit a obnovit úplně jakoukoliv zásobárnu vody, malou nebo velkou. Každá je přínosem. I malá studánka má lokální význam pro vláhu v okolí. Stromy kolem ní pak prosperují.

V čem vám pomohly dotace od SZIF?

Jak jsem zmínil, zalesnil jsem pole s pomocí příspěvku v rámci PRV. Také čerpám dotace na údržbu luk. Výsledky vaší pomoci vám ukážu přímo na místě. Jsem velmi spokojen s kladenským OPŽL, je tam moc dobrá spolupráce a pomoc z jejich strany. Žádosti mám jednodušší, protože nemám hovězí dobytek, i když o tom uvažuji. Takže si vezmu do ruky papíry z loňska, jdu na Kladno, pěkně pozdravím a tam jsou strašně milí a se vším mi vždy poradí.

Je naděje ve změně výsadby druhů dřevin?

Každý hajný má jinou metodu. Podle svých vzorů i podle krajiny. Teď už víme, že holé seče, kde se vše pokácelo plošně a nasázela se monokultura, jsou špatná cesta. Dnes vidím habr metr a půl, v tom břízu, pod nimi dub. Před pěti lety bych nekompromisně břízu i habr vyřezal. Dub bych ještě přísázel. Dnes je dobré podpořit vývoj lesa ve více etážích. Bříza má dobu obmýtní velmi krátkou, tak 60, 70 let, ale jsem rád, že tam je. Je to pionýrská dřevina, která chystá podmínky dalším stromům. Když přijdeme o smrky, musí se vytvořit nový les ze spodního patra. Vždy platí zásada sázet smíšený les. Více než tři druhy si se suchem

poradí. Les je jeden organismus, žije v symbióze, na kořenová vlákna se vážou vlákna z podhoubí, která vše propojují v jeden celek. Stromy komunikují, vzájemně se varují na kilometry daleko před nebezpečím, aby například stáhly vláhu z kmenů do kořenů. Čím je les starší, tím více houba spolupracuje se superorganismem stromů. Stáří lesa hraje pro něj. Je víc a víc soběstačný. Umí sám sebe ochránit. Ale potřebuje vodu.

Jak se musí změnit výchova lesa?

Dost radikálně. Těžby se musejí dělat opatrně, co nejmenší plochy. Ty nejhorší lokality je třeba vyčistit, spálit, uklidit. Plotíme a sázíme listnáč. Vyzkoušel jsem i takovou cestu, že jsem sil žaludy, aby si strom mohl vytvořit vlastní kořenový systém bez našeho zásahu, na rozdíl od sazenic, které se musejí při přesazování podříznout v kořenech. S manželkou jsme tedy sili po dvou do jamky. Semenačky vypadaly nejdřív dobře, ale třetí rok uschly. Tradiční přístup u nás je les rychlit, protože chceme mít v co nejkratší době dřevo. To je lidská povaha. Ale tak už to nepůjde. Na Šumavu nejedím, je mi z toho smutno. Před dvanácti, patnácti lety se stala velká chyba, napadené dřevo se mohlo zpeněžit, získat tím peníze na novou výsadbu, zároveň zabránit šíření kůrovce.

Šlo o rezonanční dřevo, které by se prodalo dobře. Ale řezalo se na dvoumetrové kusy, aby ho nikdo nemohl odvézt na pilu. Zůstalo v lese, aby tam tlelo a podpořilo růst, ale růst čeho? Opět smrku. Dnes tam mohly být už vzrostlé listnáče a jedle. Po-

kud by ve smíšeném společenství smrk zašel, pořád by tam zůstal les. Území by nevysychalo.

Jak vidíte situaci nejen u vás, ale v celé republice?

Nejhůř je na tom Vysočina a jižní Morava. Na Vysočině je 85 procent jehličnatých lesů a z toho 70 procent smrku. Ten je dnes téměř suchý. Z jiného úhlu pohledu je tam celkově 65 procent vlastnických, které jsou v soukromých rukou. Problém je i to, že spadla cena dřeva. Před pár lety dosahovala 2 300 až 2 600 korun za kubík, dnes dostanu 900 korun za to samé dřevo. Strom roste sto let, a když ho porazíte a prodáte, můžete si koupit leda mobil z bazaru za pětistovku. To je šílený nepoměr.

Má smysl zakazovat houbaření nebo řešit okus zvěře?

Škody způsobené zvěří nebo člověkem, to je procento problémů, které řešíme. To je zanedbatelné. Je nutné řešit klimatické změny, sucho v krajině. Byl jsem v parcích, kde je zakázaná cyklistika a turistika, ale ochránáři tam jezdí terénními auty. To je mi proti srsti. Je nutné chovat se smysluplně. Já bych ve školách zavedl povinnou výuku ekologie. Vědomosti, prevalence – v tom je cesta. Například vratné petlahve, což je v některých zemích běžné. A výchova dětí nejen k tomu, jak se mají chovat v lese, ale co vše je třeba do budoucna pro záchranu přírody

dělat. Aby rozuměly souvislostem.

S jakým výhledem je třeba plánovat práci v lese?

Les se dosud pronajímal firmám, které těžily a odváděly peníze státu, jenže smlouvy byly krátkodobé. Přece na místě těch firem nebudete zalesňovat něco, co jste sami loni nevytěžili. Smlouvy měly být od státu aspoň na dvacet let a mělo se to kontrolovat. Aby péče firem byla dlouhodobě rentabilní. Jeden zkušený lesník, který má asi 50 hektarů lesa, říká, že dřevo by se mělo do lesa nosit. Proto se dnes podporuje štěpkování klestu a zbytků po těžbě. Je dobré nechat biomasu v lese, aby se půda nevyčerpala. Ale pozor, les není od svého okolí izolován. Pole mají vyžilou půdu. Obilí se hnojí až devětkrát za sezonu přímo na list. Sklízíme 80 metráků z hektaru. Když můj dědeček sklídl 20 metráků z hektaru, radoval se, že je dobrý rok. Půdu moc ždímáme, pak vysychá, eroduje.

Vlastníci se mnohdy zbavují lesů pod cenou, protože si nevědí rady. Co si o tom myslíte?

Že se jim nedivím. Ale já to neudělám, je to rodinné dědictví, je to půda. To je hodnota, která se neprodává, ani za cenu obtíží. Mám dvě dcery a také ony jsou toho názoru, že se půda musí v rodině zachovat.

Vedete záznamy o místním klimatu, chystáte se psát kroniku. Co vás k tomu vede?

Záznamy o klimatu mi pomáhají rozluštit, co se s krajinou děje nejen globálně, ale tady v místě. Chystám se psát kroniku myslivce-kého spolku, jejímž jsem členem. Snažíme se opravdu pečovat o les, o vodní zdroje a zvěř, o kapličky, není to tak, jak si laici představují, že si chodíme jen zastřílet. Mám kromě lesa i nějaké louky a propachtovaná pole. To s myslivostí všechno souvisí. Jako starousedlík, jehož předkové byli místní mlynáři, mám pochopitelně ke krajině vztah.

Máte čas relaxovat?

To ano. Když sekám louku pěkně do řad, přitom si odpočinu. Dřív byla louka podmáčená, teď ji přejedu suchými koly. I to o něčem svědčí. Ale to bych se opakoval. Tím, že sekám, louka prosperuje. Louky se tu kdysi všechny sekaly na seno, dnes jsou zpustlé, protože to bylo neekonomické. Ale máme tu hodně farmářů, kteří mají koně.

Seno je dnes artikl a věřím, že se louky zkulturní, protože dají i otavu, a to se vyplatí. Jeden sedlák mi říkal: „Louka je matka polí.“ V tom je pro krajinu naděje.

Máte nějaké motto, které je pro vás životně důležité?

„Bez vody není života.“ Všichni bychom se tím měli řídit a šetřit. Člověk má iluzi, že je dost vody, dokavad' mu teče z kohoutku.

Připravila: Lucie Kaletová

Foto: Petr Boček, Petr Cenker SZIF

KOŘENY STROMŮ A LIDÍ

Nasedáme do terénního auta, na němž je vidět, že je každý den v lese. Začíná dobrodružná jízda přes kořeny, úvozy, dokonce brodem potoka. Lesy jsou tu krásné. Kéž by takové zůstaly i nadále.

KRÁSNÉ ÚDOLÍ

jako by vypadlo z romantického obrazu. „To je nejkrásnější louka široko daleko.“ Jak Petr Boček přišel k tomuto kousku ráje? Velká voda odnesla ve dvaadvadesátém seno z luk. Požádal si na hospodářském družstvu, zda může sklídit louku u Nového mlýna. Vyhověli mu. Nyní má louka pečlivého hospodáře. „Na tyhle louky čerpám dotace,“ říká Petr Boček. „Támhle jsem vysadil borovice, některé to mají spočítané. Letos budu tak na 50 procentech toho, co jsem zasázel.“ S radostí vzpomíná na Štědrý den, který letos obhájil své jméno. Spadlo totiž 10 milimetrů srážek. Pro Petra Bočka to byl ten nejkrásnější dárek.

POD MATĚŘSKÝM BUKEM

vzpíná své větvičky kolonie malých buků, které si Petr hýčká. Při výřezu suchých smrků je prý ohradí a domluví se s dělníky, aby se jim šetrně vyhnuli. Kácet se musí směrově a dělat takzvané „kotlíky“. Stromky vzrostlé přirozeně mají největší šanci přežít. Odtud míříme k jedlině. Nedávno dostaly jedličky nečekaný dárek, přšelo tu, což se stává, jen když se ochladí.

Mají sytě zelenou barvu a lesklé jehličky. Poblíž je malý vodní zdroj, jedle do té hloubky dosáhnou, smrky nikoliv. „Jedle má zajímavou vlastnost, říkávají to staří fořti. Může růst pomalu sto let ve stínu, má husté letokruhy. Vzniká takzvané ocelové jádro, něco jako pevný stěžeň. Až doroste ke světlu, vyrazí vzhůru. Za dalších sto let udělá na kmeni půl metru. Je pak velmi pevná, vítr ji nezlomí,“ říká Petr Boček. Na mnoha místech vidíme suché smrky, které je třeba zlikvidovat. Jsou živým – vlastně už spíše neživým

důkazem, že sucho je přítelem „brouka“ a vrahem lesa. Od buků a dubů v oplocenkách si Petr Boček mnohé slibuje. Rostou také pomalu. Vidíme malé, ale prosperující stromky. Petr kontroluje větvičky mezi prsty. „Není možné mít na les stejné nároky jako dřív. Musí se mu dát čas,“ říká.

JAK JSOU DŮLEŽITÉ KOŘENY

nejen pro stromy, ale i pro lidi, to nám ukáže pozvání na Markův mlýn. Rodina Petra Bočka tu sídlí od roku 1863. Členy rodiny vidíme na dobových obrazech venku pod přístřeškem. Pradědeček dnešního majitele vyplatil pět bratrů a rozšířil mlýn o hospodářské budovy. Měl tři živnosti, mlynařinu, pole a louky, dobytek. Děd Petra Bočka pak zařídil u mlýna i Francisovu turbínu, která je dodnes funkční, ale ve výkonu jí brání, jak uhadnete – nedostatek vody. Dědeček mlynář mlel za války načerno a pomáhal mnoha lidem. Kdosi ho „nabonzoval“, přišlo gestapo a odvěklo jej na Pečkárnou. Tehdy mu zachránil život přítel, který „stopil“ důkazy. A tak bylo dobro nakonec odměněno opět dobrem. I tak se rodí vztah člověka ke krajině.

Lucie Kaletová

MLÉKU ZDAR!

Projekt Mléko do škol má letos své výročí. V ČR běží už 20 let. Žáci, kteří dostávali mléko v době jeho rozjezdu, jsou už dnes sami možná v roli rodičů. O fungování projektu se stará SZIF. Abychom zjistili názory škol a rodičů, připravili jsme dvě ankety, které probíhaly v průběhu loňského léta a podzimu. S jejich výsledky bychom vás teď chtěli seznámit.

Oslovili jsme všechny zapojené školy, kterých bylo v loňském školním roce téměř 3 300. Počet vyplněných dotazníků nás příjemně překvapil. Vrátilo se jich 2 890, což představuje 88% návratnost. Anketu ze strany rodičů vyplnilo 3 650 osob, žáků zapojených do projektu je necelých 800 tisíc. Ověřit návratnost lze těžko, dá se totiž předpokládat, že někteří rodiče mají doma více školáků a odpovídají souhrnně. Přesto je evidentní, že ve srovnání se školami je odezva v tomto případě podstatně nižší.

Školní rok 2017/18 přinesl v projektu radikální změnu, díky které počet přihlášených dětí raketově stoupl – ztrojnásobil se. Neochucené mléčné výrobky začaly děti dostávat zdarma. Do té doby si na všechny ochucené či neochucené mléčné svačiny musely připlácet. V rámci zachování pestrosti a atraktivity v nabídce zůstaly i výrobky ochucené, na ty si ale školáci už musí přispívat. Zpětná vazba je pro dobré fungování projektu důležitá. Podněty jsou ale mnohdy rozporuplné. Občas slyšíme výtku, že žáci dostávají mléko a neochucené mléč-

né výrobky, které jim nechutnají, a tudíž je nekonzumují. Na druhé straně jsou kritické připomínky k dodávkám ochucených mléčných výrobků, které obsahují přidaný cukr.

OCHUCENÉ VERSUS NEOCHUCENÉ

Prioritou projektu je zvýšit konzumaci mléka, ne všechny děti však holdují neochuceným výrobkům. Rodičů jsme se proto zeptali, jak často jejich dítě pije mléko. Poměrně dobrým výsledkem je, že 42 % uvedlo „každý den“, 49 %

„příležitostně“ a jen 9 % „vůbec“.

A jaký je zájem o odebrání ochucených mléčných výrobků? Téměř 69 % škol odpovědělo, že zájem má. Zde je tedy prostor pro případnou informační kampaň cílenou na školy, aby více motivovaly děti ke spotřebě především mléka a neochucených mléčných výrobků.

Zajímavé je, že rodiče ochuceným výrobkům straní ještě více: 75 % si přeje, aby jejich dítě mělo možnost konzumovat ochucené mléčné výrobky, a jen 17 % je vyloženě proti.

OBAL NAVNADÍ

Hezký obal dokáže chuťové buňky nastartovat a u dětí to platí obzvlášť. Myslí si to 68 % základních škol. 26 % se naopak domnívá, že

necelých 9 % respondentů, ale pokud už takový materiál škola obdržela, byla s ním spokojena. Zjišťovali jsme také, zda by školy uvítaly nějakou formu soutěže.

vání mléčných výrobků ve škole, odpovědělo 64 % škol, že ve třídách, 20 % ve společných prostorech školy, 11 % v jídelně a 5 % uvedlo „jinde“.

obal výrobku tolik důležitý není, za nedůležitý jej považuje 5 %. Ze strany rodičů je 56 % přesvědčeno, že líbivý obal je pro konzumaci důležitý, 33 % odpovědělo ne a 11 % neví.

MLÉKO + OVOCE = DOBRÁ VOLBA

84 % škol a 86 % rodičů si myslí, že by bylo dobré propojit Mléko do škol s druhou částí školního projektu Ovoce a zelenina do škol, který také administruje SZIF. Výsledkem by mohly být různé kombinace, např. ovoce/jogurt, sýr/zelenina a další. Zejména neochucené mléčné produkty by se takto daly zatraktivnit, např. ve spojení s ovocem by dětem chutnaly více než samotné. Nicméně cesta k takovým svačinám není zcela jednoduchá z důvodu odděleného rozpočtu pro každý projekt a také z hlediska jejich přípravy a skladování.

OCHUTNÁVKY JSOU V KURZU

Školáci dostávají nejenom mléčné produkty, ale mají nárok také na doprovodné aktivity zdarma. Jedná se např. o ochutnávky, exkurze do zemědělských podniků a farem, vzdělávací akce nebo školní soutěže. Školy mají největší zájem o ochutnávky (68 %) a exkurze (19 %). O tištěné vzdělávací materiály projevilo zájem pouze

Ano uvedlo 21 % škol, spíše ano 37 %. Třetina škol byla toho názoru, že spíše ne. Kdo však projevil o soutěži v letošním školním roce zvýšený zájem, byli schválení dodavatelé, a tak se budeme těšit na výsledky a případnou zpětnou vazbu škol, do jaké míry byly soutěže atraktivní a úspěšné.

ZÁJEM RODIČŮ

Rodiče se o projekt zajímají. Na otázku, zda se dítě ptají, jestli mléčné produkty ve škole skutečně zkonzumuje, 79 % odpovědělo ano a 17 % uvedlo, že se občas zeptá.

55 % rodičů se domnívá, že jejich dítě mléčné svačiny ve škole skutečně sní, 6 % si naopak myslí, že ne, a 37 % vybralo odpověď, že záleží na druhu výrobku. Pouze 1 % rodičů neví.

A odkud se rodiče o projektu dověděli? 45 % od školy, 38 % od dítěte a jen malé procento z internetu, tisku, propagačních materiálů apod. Z toho vyplývá, jak je velice důležitá i komunikace mezi školami a rodiči. Zaznamenali jsme už připomínky rodičů, že nevědí, kdy jejich dítě dostane ve škole produkty, a tak „zbytečně“ připravují svačinu a dochází k plýtvání. I my bychom byli rádi, aby rodiče ocenili výhody školního projektu pro jejich dítě. Třeba kvůli tomu, že jim několikrát mě-

SPOKOJENOST S DODÁVANÝMI PRODUKTY A DODAVATELI

Dobrá zpráva! 96 % škol je s dodávanými produkty spokojeno a spolupráci s dodavateli hodnotí 97 % škol kladně.

Na dotaz, kde probíhá rozdělo-

síčně ušetříme práci s přípravou zdravé svačiny!

Školám i rodičům, kteří si našli čas na vyplnění ankety, tímto moc děkujeme. Zpětná vazba je pro nás důležitá.

Vladimíra Nováková

EXCELSIOR P5

Na loňském ročníku agrosalonu Země živitelka v Českých Budějovicích si mohli návštěvníci prohlédnout i dva mohutné historické zemědělské stroje ze sbírek Národního zemědělského muzea. Těmito respekt budícími aparáty byly motorové pluhy Praga a Excelsior.

MOTOROVÝ PLUH

Ačkoli tyto stroje, v podstatě předchůdci traktorů, dnes působí poněkud bizarním dojmem, krátce před 1. sv. válkou a v následujících desetiletích byly poměrně rozšířené v řadě států a vyráběly se jich mnohasetkusové série. Pokusy o sestrojení zemědělského vozidla se spalovacím motorem probíhaly ve světě od konce 19. století. V Americe se více prosazoval univerzální traktor, v Evropě však byly konstruovány a vyráběny motorové pluhy. Takovýto pluh měl obvykle masivní rám, spočívající na dvou mohutných hnacích kolech, nápadně vpředu byl umístěn motor, za koly pak radlice pro orbu, stanoviště strojníka, řízení a řídicí kolo.

VÝROBA U NÁS

V Rakousku-Uhersku sériovou výrobu motorových pluhů zahájila jako první mladoboleslavská automobilka Laurin & Klement v roce 1912, ve spolupráci s firmou Bächer z Roudnice nad Labem, která dodávala plužní část. Hlav-

ním výrobním typem byl v tomto období impozantní Excelsior P4 s motorem o výkonu 80 k a šesti radlicemi, který obsluhovali dva pracovníci. Šlo o úspěšnou konstrukci a do roku 1914 jich bylo postaveno 51, výroba dobíhala ještě v první půli dvacátých let. Představovaly také dobrý exportní artikl, před 1. sv. válkou se vyvážely hlavně do Ruska.

NASTUPUJE P5

Už v srpnu 1918 vznikl menší typ Excelsior P5 se třemi radlicemi, který mohl obsluhovat jen jeden muž. Po skončení 1. sv. války musela firma Laurin & Klement čelit rozpadu většiny exportních trhů.

Nedostatek paliva a válkou vyčerpaná hospodářství evropských států omezovaly výrobu a použití motorových pluhů. Kritická léta však továrna překlenula právě vývozem svých motorových pluhů, ty byly v zahraničí nejvíce žádané. Hlavní výrobní variantu Excelsioru P5 poháněl motor o výkonu 40 k. Produkce běžela, později už v rámci koncernu Škoda, až do roku 1926. Typ se vyráběl také licenčně v Rakousku a byl úspěšně exportován. Dobový tisk uváděl: „...v provozu je již několik stovek motorových pluhů Excelsior, které jsou ceněné pro svou robustní a jednoduchou konstrukci.“ Do roku 1922 bylo vyrobeno 661 kusů typu P5. Z dnešního pohledu je zajímavé, že stroj mohl být poháněn také petrolejem a že pravé kolo bylo usazeno níže než levé, protože se při orbě pohybovalo v brázdě. Hmotnost P5 činila zhruba 5 000 kg. Vystavovaný exemplář byl prvním majiteli, panu Uherekovi z Dobřčic, dodán v říjnu 1926 a NZM jej získalo v roce 1976.

Petr Cenker

KVALITNÍ POTRAVINY

Vstupte s námi opět do světa kvalitních potravin. Leitmotivem února a března jsou super večere, které dodají energii a podpoří zdraví. Půjde o zázraky z kuřecího masa, těstovin, mraženého špenátu a smetany. Dozvíte se, jak první výherce ke Škodě Karoq přišel, nahlédnete na berlínský a brněnský veletrh a prozradíme vám, jak dopadly značky Klasa a Regionální potravina při pravidelné kontrole potravinářskou inspekcí.

POVZBUZUJÍCÍ VEČERE: ZAPEČENÉ TĚSTOVINY S KUŘECÍM, ŠPENÁTEM A SMETANOU

Základním kamenem úspěchu je vybrat si některý z prověřených druhů těstovin značky Klasa či Regionální potravina. K přípravě se hodí například Rosické či Zátkovy zvlněné nudle. Je dobré použít dost vody, minimálně jeden litr na 10 dkg těstovin. I v případě, že vaříte méně než deset deka, je lépe dát vody litr a více. Sůl by měla být hrubá. Do vody zakápneme trochu oleje a po uvaření na skus a scezení opět přidáme do těstovin olej, aby se nelepily. I na mražený špenát domácí značky máme trik: Nechte jej rozmraznout, pomačkejte a vodu scedte. Zachová si plnou chuť. Připravte si nudličky z ku-

řecích prsou kvalitní provenience, přidejte na kostičky nakrájenou slaninu a na plátky krájený kvalitní česnek. Sůl a pepř, jak to máte rádi, lehce zasypte dojemství a nechte odležet. Pak vložte směs na zpěněnou cibulku a posmažte dozlatova. Na osmažené maso přidejte odvodněný špenát a kvalitní sladkou smetanu. Nechte propojit chutě na mírném ohni. Vmíchejte do připravených těstovin do pekáčku a zasypte strouhaným sýrem, vhodný je Gran Moravia nebo jakýkoli jiný sýr kvalitní značky. Pak už zbývá jen zapéct

10 minut na 200 stupňů, a přitom se víc a víc těšit za stálého vdechování opojné vůně. Kvalitním chutím zdar!

PRVNÍ ŠKODA KAROQ PŘEDÁNA

Pan Petr B. z Velkého Beranova, první výherce jedné ze tří hlavních cen spotřebitelské soutěže „Střihněte si kvalitu!“, převzal 3. 1. z rukou ředitele Sekce ekonomické SZIF Petra Milase svou bílou Škodu Karoq Ambition 1,6 TDI 85kW včetně sady zimních pneumatik. O vůz opravdu zabojoval, do soutěže poslal asi padesát herních karet, což znamená 1 500 log kvalitních potravin. A protože

PRVNÍ LETOŠNÍ ROZHODNUTÍ

Od 14. 1. 2019 začal Fond vydávat první rozhodnutí tohoto roku k dotačním titulům, o které zemědělci požádali v rámci Jednotné žádosti 2018. Jednalo se konkrétně o Greening, Přechodné vnitrostátní podpory a VCS – telata. 21. 1. jsme vydali rozhodnutí k Platbě pro mladé zemědělce, o kterou požádalo přes 5 000 zemědělců, o tisíc více než v předchozím roce. Letos také mladí zemědělci obdrží dvakrát více peněz než vloni, přes 190 milionů korun.

VCS

11. 2. začal SZIF vydávat rozhodnutí na tři dotace v rámci Dobrovolných podpor vázaných na produkci. Jedná se o bílkovinné plodiny, konzumní brambory a chmel. Na první z nich je připravena částka 443 milionů korun, na konzumní brambory 48 milionů a mezi žadatele na chmel bude rozděleno 81 milionů.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Od 12. 2. SZIF vydává rozhodnutí na podporu Ekologického zemědělství v rámci Programu rozvoje venkova 2014–2020. O dotaci si zažádalo přes 4 tisíce zemědělců, mezi které bude vyplaceno přibližně 1,4 miliardy korun.

INFO Z INFOLINKY

Příjem žádostí Operačního programu Rybářství bude probíhat od 2. 4. 9.00 do 23. 4. 18.00. Žádosti se podávají plně elektronicky prostřednictvím Portálu farmáře, kde bude žádost pro vyplnění zveřejněna do 26. 3.

Harmonogram výzev PRV na rok 2019 je [ZDE](#). Žadatelé v kategorii Doporučen budou prostřednictvím Portálu farmáře do 5. 3. do 18 hodin dokládat přílohy k Žádosti o dotaci.

Harmonogram rozhodnutí na Jednotnou žádost 2018 naleznete [ZDE](#).

by jiné potraviny ani nenakupoval, nepřestal se sbíráním log ani po této výhře. Soutěže se účastnil už loni, kdy získal drobnější ceny do domácnosti. Letos se mu ale povedla vytoužená velká „rána“. „Ta soutěž mě nadchla, protože vybízí lidi, aby nakupovali české nebo obecně kvalitní potraviny a naučili se je rozpoznávat a kupovat, takže tím taky přispívají lokálnímu a tuzemskému výrobcům. Osobně jsem kvalitní potraviny kupoval i před soutěží a tohle byl takový bonus navíc. Nové auto jsem potřeboval. S přítelkyní hodně cestujeme a jezdíme na výlety,“ řekl k tomu sám výherce. A loga kterých potravin se na jeho soutěžních kartách objevila nejčastěji?

„Ze všech možných! Ten sortiment je opravdu široký, ale nejčastěji asi mléčné produkty, čaje nebo pivo.“ Na jeho kartu padl šťastný los z obrovského množství 70 871 herních karet. Toto číslo je dvakrát vyšší oproti stejnému období před rokem. Zájem o soutěžení, ale hlavně o kvalitní potraviny stále roste.

BERLÍN A BRNO

Kvalitní české potraviny na sebe opět v dobrém upozornily na dvou veletrzích. Od 18. do 27. ledna se konal v Berlíně Internationale Grüne Woche. Významného veletrhu v oblasti potravinářství, zemědělství a zahradnictví se účastnil SZIF spolu s Ministerstvem zemědělství. Značky Klasa a Regionální potravina představilo 12 výrobců ve dvou expozicích na ploše 145 m². Veletrhem prošlo více než 400 tisíc návštěvníků, byla to tedy vynikající příležitost k prezentaci. Od 17. do 20. ledna se v Brně konal mezinárodní veletrh cestovního ruchu a turistických možností v regionech. Jeho součástí byl také Festival krajových specialit a regionální potraviny RegFoodFest, v jehož rámci se v pavilonu P prezentovali návštěvníkům, jichž bývá přes 31 tisíc, výrobci značky Regionální potravina.

KVALITA POTVRZENA

Potraviny oceněné značkou KLASA a Regionální potravina jsou pravidelně kontrolovány dozorovými organizacemi. Výsledky loňských kontrolních akcí Státní zemědělské a potravinářské inspekce opět potvrdily jejich špičkovou kvalitu. U ostatních kategorií potravin inspektoři zjišťují až řádově vyšší podíly nevyhovujících vzorků. Přes dvě stě hodnocených šarží značky KLASA vyhovělo ve všech hodnocených parametrech. U potravin oceněných značkou Regionální potravina nevyhověly jen tři šarže potravin, z toho dvě za jakost a jedna v parametru označování. Z hlediska inspekce se jedná o jednu z nejméně problematických kategorií potravin.

TELEVIZNÍ ROZHOVOR

V lednu publikovala TV Zemědělec rozhovor s generálním ředitelem SZIF Martinem Šebestýanem. Týkal se podpor, které naše platební agentura zprostředkovává zemědělcům. Diváci získali přehled o tom nejpodstatnějším, co u nás probíhalo v loňském roce a co nás nemine v tom letošním. K vidění **ZDE**.

AUDIT Z EK

V pražské centrále Fondu proběhlo od 14. do 18. 1. auditní šetření ze strany Evropské komise. Tento mediálně sledovaný audit byl zaměřen především na schválené nebo už proplacené projekty z Programu rozvoje venkova od roku 2012 a dále na finanční výdaje od roku 2017. Hlavní důraz byl kladen na opatření k prevenci střetu zájmů.

NÁVŠTĚVA Z TURECKA

Tři poslední lednové dny se ve Fondu konala studijní návštěva zástupců Ministerstva zemědělství Turecké republiky. SZIF připravil prezentace k problematice LPIS a IACS a následnou diskusi se zástupci odborných útvarů SZIF. Delegáti se také podívali na Regionální odbor Hradec Králové, kde se mohli blíže seznámit s činností RO i OPŽL, např. administrací LPIS, příjmem žádostí a kontrolami na místě.

VČELAŘSKÝ ROK 2019

SZIF již začátkem ledna zveřejnil finanční částku určenou v letošním roce na včelařská opatření. Příspěvek Unie na podporu včelařství v rámci českého včelařského programu činí 1 250 509 EUR. Celková výše finančních prostředků stanovená podle směnného kurzu ECB ze dne 31. 12. 2018, kterou je možno na včelařská opatření hrazená z 50 % z rozpočtu České republiky a z 50 % z rozpočtu Evropské unie využít, tak činí 64 336 187 Kč.

Agrofóry

SUCHO 2018

O kompenzaci škod za loňské sucho projevíli zemědělci obrovský zájem. Na podzim loňského roku proběhla první etapa příjmu žádostí na krmné plodiny. Druhá etapa příjmu žádostí o kompenzace škod za sucho 2018 byla zahájena 16. 1. a týkala se tržních plodin, produkce v okrasných a ovocných školkách a sadebního materiálu lesních dřevin v lesních školkách.

Z WEBU SZIF

Školní projekty Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol je nyní možno přihlásit přímo na Portálu farmáře SZIF. Registrace škol zde probíhá zjednodušeným způsobem. Školy nemusí vyplňovat žádné registrační údaje a dokumenty. Upozornění o Přehledu měsíčních dodávek a produktů je zasíláno na e-mailovou adresu a odsouhlaseno školou prostřednictvím Portálu farmáře.

VELETRH PRÁCE

Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze pořádala již tradičně 21. 2. ve svých prostorách Veletrh pracovních příležitostí. Šlo o jednodenní workshop, na kterém se setkali studenti a absolventi Provozně ekonomické fakulty se zástupci významných českých i nadnárodních firem. Také letos zde personalisté Fondu registrovali velký zájem mladých lidí o SZIF jako perspektivního zaměstnavatele.

OBNOVA PAMÁTEK

Od 4. do 22. 2. probíhal příjem žádostí na údržbu a obnovu venkovských prvků pro rok 2019. Všechny alokované prostředky byly vyčerpány a pomohou obnově památek. Peníze bylo možno čerpat na kaple, křížové cesty, zvoničky, boží muka, smírčí a jiné kříže, exteriérové sochy a sousoší, hřbitovy a hřbitovní zdi. Stavby musejí být veřejně přístupné a nemohou sloužit k podnikání. Náš venkov má šanci být opět o něco krásnější.